

FÖLFESLIK VALAMI *a kéken át*

Már oldódott bennem a szégyen, amikor a rajztanárnok félrehívott, azon az órán nem voltak elszáradt növények, sem téli táj, Éva néni csak beszélt, negyvenöt kínosan lassú percen át, adottságokról meg készségekről, nem tudtam, hogy nekem szól, akkor sem, amikor kijelentette, mindig meg kell mutatnunk, ha valamiben jobbak vagyunk másoknál. Hátral ültem, mint Kisbéka a lófogúval, a csendesebbek mind ott ülnek, mert onnan lehet a legjobban megfigyelni. Éva nénit csak ritkán szoktam, Gusztáv szerint régen festőnek készült, én sehogy sem tudtam elképzelni, ahogyan hatalmas vásznak árnyékában színeket kever ki, aztán lassacskán hátrasétál, hogy kifürkésze, mennyire találta el. Szerintem a színek kifürkészése az egyik legfontosabb, én legalábbis szerettem óráig vizsgálgatni, mikor válik a kék áthatolhatatlanná. Néha nem kell, hogy áthatolhatatlan legyen, elég, ha levegős, könnyed, mint az igazi jó családoknál a nyaralások emléke. Éva néninek nem volt férje, sem gyereke, pedig már elmúlhatott harminc, talán harmincöt is. Szeretett szép ruhában járni, finom színnű kosztümböknél, aznap is ilyet viselt, amikor óra után azt mondta, jó lenne, ha pár percet beszélhetnék. Aztán egyszerűen csak megkérdezte, miért nem mondtam neki, hogy szeretek és tudok is rajzolni.

Anyánknak nem volt igazi szakmája, takarítani járt egy általánosba, vagy jómódú családokhoz, heti egyszer egy pszichiáterhez például, Gusztáv ennek a szónak is megmagyarázta a jelentését, olyan ember, aki kitalálja, mit lehet tenni, ha már nagyon régóta vagy kétségbeesett. Amikor kisebb voltam, néha elvitt magával, szerettem a tágasságot, ahogy egybenyíltak a szobák, meg hogy minden olyan magasra nyúlik, a polcok, az állólámpák, jó lett volna megvárni az estét, hogy kicsit még elüldögéljünk a fényükben. Anyánk ilyenkor beszélgetett velem, legalábbis emlékszem, hogy a felmosóvödört cipelve maga után oda-oda szólt, én nem válaszoltam mindig, mert feszélyezve éreztem magam a hirtelen csevegéstől. Egy idő után már észre sem vette, mint ahogy azt sem, hogy egy másik szobában nézelődöm. Nem nyúlhattam semmihez, de azért jó volt szemügyre venni a tárgyakat. Nekünk másfajta tárgyak voltak, elhasználtak, régiek. A nagyszülőktől örökölt étkészletekből egyre több darab hiányzott, vagy apánk törte össze szándékosan, vagy anyánk véletlenül az idegességtől. Később Kisbéka, ha tiltakozott valamiért, azt hiszem, megnyugtatta a tárgyak

zuhanása. Különböben a legtöbb tárgyat kaptuk valakitől, a szomszédoktól rengeteg ágyműt meg törülközőt, nekik nem kellett már, és sajnálták anyánkat, apánk miatt, *nálunk ügysem fér már el*, mondták, hogy ne érezze magát kellemetlenül. Anyánk megköszönte, de én tudtam, hogy majd mégis rosszul érzi magát, ráadásul apánk előtt is titkolni fogja, mert semmit sem fogadhattunk el másoktól. Azt mondta, neki ne pakolják tele a lakását száralomból limlomokkal. Nem az ő lakása volt, mi csak béreltük, de néha nagyon nehezen jött össze a bérleti díj. Ha a pszichiáter valamiért nem hívta anyánkat, vagy Gusztávnak nem sikerült az üzletelés, kérni kellett, aztán hónapokig rejtőzködni, mert visszafizetni nehezen tudtuk. Tizenkét évesen már tisztában voltam vele, mért nem mehetünk meglátogatni az unokatestvéreinket, és mikor mehetünk majd újból, rendszerint akkor, amikor Gusztáv rendezte végül valahogy a pénzügyeket, amit persze apánknak kellett volna, de őt nem érdekelte a sorsunk, és talán a sajátja sem.

Senkinek sem akartam beszélni a rajzverseny díjátadójáról, aztán Gusztávnak mégis muszáj volt, mert megkért rá, kísérem el őt és Kisbékát délután a neurológushoz. Azt mondtam, nekem aznap hét órám lesz, csak három után érek haza, és tesi az utolsó, fürödnöm is kell utána. Jól jött ki, hogy már két hete kánikula volt, pedig csak most kezdődött a június, mégis már kora reggel átizzadtuk a ruhánkat, Ica néni nem győzött szellőztetni a tanteremben. *Rosszul hazudsz szeplos*, válaszolta Gusztáv, *direkt megnéztem az órarendedet*. Próbáltam rezenéstelen arcot vágni, amelyet akkor szoktam, mikor Kisbéka érdekében nyugodtnak kell maradni akkor is, amikor apánk ökölrel veri a falat vagy az asztalt. Gusztávnak persze nem tudtam hazudni, sokkal jobban ismert bárkinél. *Őt órám lesz*, mondtam, *és utána még az ünnepség az aulában. Miféle ünnepség*, nézett rám gyanakvóan, én pedig még mindig nem mertem kimondani, hogy én lettem az első és most gratulálni fog mindenki, pedig én láthatatlan szeretnék lenni, ameddig csak lehet. *Megnyertem egy rajzversenyt*, böktém ki végül. Gusztáv szélesre tárta a karját, szerintem közülünk ő tudott a legjobban örülni, *ez már valami*, ismételte meg többször, miközben összeborzolta a hajamat. Az öt órát ugyanúgy ültem végig, mint ahogy máskor is, csak az utolsó cseppetnél nőtt gombóc a torkomba. Arra gondoltam, talán ki kellett volna öltöznöm, de csak egy ünnepelő ruhám volt, amit eleve utáltam, mert egy kicsit nagyobb volt az én méreteknél. Aztán az is eszembe jutott, ha kiöltözök, az olyan, mintha kérkednék, pedig az áthatolhatatlan kékemén mást nemigen tudtam felmutatni. Sokan gyülekeztek az aulában, a felső tagozatos osztályokból ott volt mindenki, aki pályázott, meg persze a tanárok, köztük Éva néni, most valahogy fiatalabbnak látszott, harmincnál mindenképpen. Nem itt kellett volna lennem, jobb lett volna Kisbékával a rendelőben, megsimogatni az arcát, amikor tiltakozik a vizsgálat ellen. Gusztáv szerint be fogják majd tolni egy hatalmas csőbe, mert amíg bent van, látni fogják, mi történik a fejében. Én félnék, ha az enyémben belelátnának, azt hiszem,

nem is engedném senkinek. A fiúk úrhajókkal pályáztak, aprólékosan kidolgozták minden részletét. Legalább hat úrhajós képet láttam, másolhatták valamelyik könyvből, Éva néni jól tanította az ilyesmit. Nekem nem jutottak eszembe az úrhajók, pedig apánk egyszer mesélt a Holdraszállásról, Gusztávot gyerekként érdekelte, ha jól emlékszem. Egyre jobban rám tapadt a póló, huzatot kéne csinálni, de senkinek sem jut az eszébe. Most még kísértálnék, túl sokan vagyunk ahhoz, hogy feltűnést keltsen, igaz, Éva néni rám pillant néha, én meg órá, közelebb kellett volna állnom hozzá, vagy legalább Ica nénihez, izzadságcseppek indulnak a homlokomról, meg a hátamról is, mondják már végre ki a nevemet, mert egyre elviselhetetlenebbnek érzem ezt az egészet.

Anyánk akkor találta meg a táskámban az oklevelet, amikor elindult a következő tanév. Gusztávtól kérdezte, tudta-e, hogy versenyekre járok. Én a kádban feküdtem, elzártam a meleg vizes csapot, hogy jobban halljam Gusztáv választát, de ő csak motyogott valamit az orra alatt. Gusztáv nyár végén kapott munkát, azt mondta, az építőiparban, hajnalban kelt, hamarabb, mint anyánk, és volt, hogy csak este tízre ért haza. Én és Kisbéka este tíz-kor aludtunk már, csak néha hallottuk, hogy egy óvatos mozdulattal lenyomja a kilincset és egyenesen a hűtőhöz megy, megenni az ebédről félretett maradékot. Hálás voltam, amiért ilyen, hogy mindig mindenkivel kíméletes akart lenni. Kisbéka gyógyszereit is ő váltotta ki, és velem együtt figyelte, csökken-e tőle a rohamok száma. Szerintem csökkent valamennyit, talán kevesebbet nézett álmatagon maga elé, de az is lehet, hogy csak én szerettem volna, ha így van. Anyánk kivárt néhány napot, mire tőlem is megkérdezte, miért nem mondtam, hogy indultam a versenyen. *Nem gondoltam, hogy olyan fontos,* válaszoltam, hogy minél rövidebbre zárjuk a dolgot. Keveset beszélgettünk, nálunk nem volt jellemző, hogy megosszunk egymással bármit is, talán csak én és Gusztáv tettük, de mióta dolgozott, ritkultak ezek az alkalmak. Nem vártam a tanévet, nekem az is elég lett volna, ha egész évben kísérgetem Kisbékát, vagy anyámat a pszichiáterhez, hogy letörölje mindenhol a port, én is csináltam vele együtt, a porszívózást is, olyankor a kötelezőket sem kellett megbeszélni, mert túl hangos volt. A rajzkészletemet egyszer sem vettem elő, meg voltam róla győződve, hogy a versennyel minden lezárult, aminek köze lehet a képekhez.

Még mindig hátul ültem, amikor Éva néni az egyik szünetben odasétált hozzám, pedig aznap még csak rajzóránk sem volt. Egy irattartót nyújtott át jelentősegteljesen, benne mindenféle papírokkal, én meg csak értetlenül néztem, mit akarhat ezzel. *Pályázatok,* magyarázta, *egészen októberig érvényesek, nézd át, biztosan van olyan, amire szívesen jelentkeznél.* Lefelé néztem, valahová a cipőm és a pad lába közé és nem tudtam megmagyarázni, miért féltam a felkínált lehetőségtől. Azt válaszoltam, megnézem, és közben úgy éreztem, ennél sokkal több mindent kellene mondanom. Azt egészen biztosan, hogy Éva néni, ha festek és a kishúgomra nem figyelek, akkor a fejében olyasmi történhet, amitől meg is halhat. Otthon aztán elővettem, Kisbéka aludt már, apánk is, anyánk a konyhában próbált rendet rakni, Gusztáv pedig még dolgozott. Nem tudtam, akarok-e még valaha festeni. Talán csak azokról a dolgokról nem akartam, amik a papírokon szerepeltek témaként, a Földünk, meg a természet, meg a jövőnk. Aztán a képzeletbeli lényekről mégiscsak akartam.

Reggel még eszembe sem jutott, hogy iskola helyett a parkba is mehetnék. Még nem lógtam sohasem, a hátul ülők sosem lógtak. A park a közelünkben volt, mikor kicsi voltam, egyszer eltévedtem benne, mert Gusztáv másra figyelt, én meg folyton lemaradoztam, hogy összegyűjtssek mindenféle növényt meg kavicsot. Mikor felálltam egy hatalmas fa mellől, teljesen egyedül voltam, csak álltam és elképzeltam, hogy az aljnövényzet lassacskán felfut, egészen a homlokomig, beborít és én soha többé nem mozdulhatok. Nem tudom, meddig

állhattam így, Gusztáv végül visszafordult, láttam az arcán, hogy ő is fél, neki nem kellene félni, én legalábbis nem akarom. Először vinni akartam a rajzkészletemet, aztán eszembe jutott, hogy nem kéne feltűnést kelteni, hétköznapi van és iskolaidő, én még csak tizenkettő vagyok, szeretném megfesteni a képzeletbeli lényeket, ezért megyek igazából, csak nem merem kimondani, Ica néni óráin nem lehet, még akkor sem, ha leghátul húzom meg magam. Egy grafitceruzát és egy papírlapot vittem, a színeket meg a többit később is ráér, Gusztáv talán tud szerezni igazolást, ha elmondom neki a mai napot. Másnak nem akarom elmondani, Éva néni sem, szerintem biztosan megkérdezné, miért nem lehetett iskola után festeni, és erre nem tudnék mit mondani. Éva néni, ha elég bátor lenne, soha többé nem kérdezne semmit senkitől, hanem fogná magát és felmondana, és addig ki sem tenné a lábát a lakásából, amíg meg nem alkotná a legzseniálisabb képeit. A park szokatlanul üres volt, csak néhány kutyasétáltató lődörgött unottan, aztán ők is eltűntek, mintha tudták volna, hogy megzavarnak a vázlatban. Kilenc óra múlt valamivel, elkezdődött a második óra, nekem matematika, Kisbékának talán olvasás. Ha lehunyom a szemem, sok mindent el tudok képzelni, de csak létező dolgokat, Kisbéka éles tekintetét, anyánk mozdulatait, ahogyan kapkod éppen, régen történt már, mikor teljesen benőtt az aljnövényzet, de még az is lehet, hogy azóta ott állok, mára teljesen közönyösen és érzéketlenül. Az előző képeken szereplő alakokra gondoltam, szeretek az elrugaskodásra gondolni, hogy van olyan pillanat, amikor eloldódhatsz, az elején félelmetes és kétségbeejtő, de később egész jó lesz. Megrajzoltam újra az elrugaskodókat, nemcsak az elúszó testrészeiket, hanem mindenüket végre, nyúlánk természetűek lettek, legjobban a lábuk látszott hosszúkásnak, a kezük nem, mert az eleve nem volt, helyette olajosan fénylő szárnyak, amikhez majd a legmélyebb feketét fogom használni, ha hazaértem. ■ ■ ■

■ **Rácz Boglárka** (1986) író, költő, tanár, Budapesten él, legutóbbi verseskötete a *Kyotóban már tavasz van* (Kalligram, 2014), első regénye a tavaly megjelent *Végpóz* (Kalligram, 2019).